

VEUS DES DE MOÇAMBIC. LA LLUITA CONTINUA

El documental de Susana Guardiola i Françoise Polo ens trasllada les problemàtiques que sofreix la dona a Àfrica

7 d'Abril, Maputo. Dia de la Dona Moçambiquesa, commemoració de la mort de Josina Machel.

A través del I Congrés de Dones per un Món Millor, que se celebrà el 2006 a Moçambic, comencem a investigar sobre les problemàtiques concretes que continuen sofrint les dones d'Àfrica, concretament a n'aquest país, una qüestió de desigualtat de gènere.

Veus des de Moçambic rescata la veu de les dones africanes que lluiten diàriament per activar el desenvolupament d'Àfrica. Cinc històries que representen el cicle de vida de la dona. I l'ombra d'un mite reencarnat en totes elles: Josina Machel, primera heroïna i guerrillera moçambiquesa, que lluità per la independència i pels drets de la dona.

El futur d'Àfrica es troba en milers d'històries de superació i d'acceptació. La història de la dona com a motor d'aquest canvi és la gran protagonista, que es fa evident a cada racó i a cada moment. Dones que continuen reclamant un espai per a les seves veus i reivindiquen la de Josina Machel, convertint-la en la seva pròpia.

Les dones moçambiqueses han de fer front a prejudicis basats en el gènere, ancorats amb fermesa als entorns socials, polítics i econòmics d'allà on viuen i es mouen, sempre en clara desigualtat amb els homes. Per tant, estan contínuament enfrontant reptes socials, culturals, educatius i tecnològics addicionals i diferents als dels homes quan, per exemple, decideixen establir i posar en marxa les seves pròpies empreses, així com accedir a recursos econòmics o iniciar una carrera política. A més a més, està reconegut que les dones a Moçambic, com a molts altres països, assumeixen les càrregues familiars i les responsabilitats domèstiques, i aquests factors tenen un efecte limitant o perjudicial en les seves capacitats per generar ingressos fora de la llar i inserir-se en l'esfera pública.

A través d'aquesta realitat volíem escriure una història basada en cinc veus que conformen el cicle de vida de la dona i l'ombra d'un mite que persegueix una jove escriptora, Josina Malique, que viatja a través de la història i reviu un passat de lluita armada, rescatant la figura de Josina Machel, considerada heroïna per a l'emancipació de la dona.

Juntament amb altres guerrilleres, lluità pels drets de la dona a Moçambic des de 1962 fins a la consecució de la

Independència el 1975. La seva mort prematura marcà una fita al seu país.

En aquest context, en les Trobades de Dones Africanes i Espanyoles per un Món Millor, Moçambic sol·licità a l'Estat Espanyol suport per a la creació d'un Centre d'Apoderament de Dones en aquest país. Dones espanyoles i africanes

es van comprometre a assolir uns objectius comuns amb "la voluntat de treballar unides, de crear xarxes i ponts per avançar en la lluita per la igualtat". Es debateren els temes que afecten a totes les dones i principalment a les més desfavorides del continent africà. Es xerrà de l'accés al poder de la dona, del desenvolupament econòmic i de la lluita contra la pobresa; de la comunicació i el paper de les comunicadores, de com millorar la salut i l'atenció sanitària, de l'educació de les nenes... i es marcaren objectius de treball. En aquella ocasió, les participants decidiren, com recull la Declaració de Moçambic, utilitzar les múltiples possibilitats que ofereixen les noves tecnologies per "mantenir viu l'esperit d'aquella primera reunió, continuar el treball iniciat i seguir compartint experiències."

La pobresa a l'Àfrica té rostre de dona i a Maputo quedà clar que les dones són el motor del desenvolupament. Allí s'encunyà el terme de **l'apoderament** com a eina per trobar el lloc que li correspon. Per a nosaltres, les directores de *Veus des de Moçambic*, aquella primera trobada fou el punt de partida per començar a investigar sobre les

problemàtiques més concretes que seguien sofrint les dones a l'Àfrica i vam conèixer el paper importantíssim que va tenir la dona moçambiquesa durant la lluita de la Independència en contra la colònia portuguesa als anys seixanta i a partir de la celebració del Dia de la Dona a Moçambic, el 7 d'abril, descobrim l'existència de la història de Josina Machel, heroïna llibertària moçambiquesa que va lluitar per la independència i emancipació de les dones durant la lluita armada.

Descobrírem que pràcticament tota aquesta història era desconeguda a la resta del món, i vam voler donar-li veu i visibilitat. En ple procés, sobre les històries de les nostres protagonistes aparegué Josina Malique, una escriptora moçambiquesa que ens ofería l'oportunitat de desentranyar tot un treball periodístic inèdit que descobria passatges poc coneguts de tota aquella història sobre Josina Machel i altres dones anònimes, així com rescatava tot un material d'arxiu que formava part de la història d'un país que ens donava la possibilitat de reconstruir el seu procés d'Independència.

Quatre anys després, el que va néixer com un projecte al Maputo l'any 2006 és ara una realitat consolidada. Dones per un Món Millor s'han anat reunint durant aquest temps a Madrid, Níger, Libèria (Monròvia) i València. A les trobades han assistit moltes dones que, de nou, han posat a la palestra les distintes reeixides i necessitats, marcant una agenda de treball per assolir els objectius amb un nou full de ruta que té com a lema "passar a l'acció".

Una de les veus que més rellevància ha tingut i que ha marcat aquest encontre ha estat la d'una de les dones africanes més conegudes al món, Graça Machel, amb qui vam tenir la meravellosa oportunitat de mantenir una entrevista per a la nostra pel·lícula *Veus des de Moçambic*. Una dona que no deixa impassible, amb una força devastadora i una voluntat de ferro.

Graça Machel va néixer en un poble de Moçambic i va viure les convulsions d'un país esclavitzat i alliberat: des del colonialisme, la guerra i els règims autoritaris, fins les inundacions i la fam. Fou ministra d'Educació i esposa del primer president del Moçambic

independent, Samora Machel. Després es va casar amb Nelson Mandela. El 1998 va rebre el premi Príncep d'Astúries de Cooperació per la seva activitat en la defensa dels drets de les dones i els nens.

Machel ens parlà de la seva pròpia experiència durant la lluita per la llibertat; una llibertat que, finalment, assolí Moçambic. Ens contà com la seva llarga trajectòria en la lluita contra l'opressió havia marcat la seva vida. Durant l'entrevista deixà palesa la necessitat que tenim de reivindicar el lloc que ha de tenir la dona en aquesta societat i que potser, en aquests moments de crisi, es trobin noves fórmules per a contrarestar-la.

Susana Guardiola i Françoise Polo
Directores del documental
Veus des de Moçambic

Web:

<http://www.bausanfilms.com/ES/67/movie/voces-desde-mozambique>

Blog:

<http://vocesdesdemozambique.blogspot.com/>

Tràiler:

http://www.youtube.com/watch?v=ivQBo-Oz1ds&feature=player_embedded

La mirada

Beatriz Polo Lañez
(Palma de Mallorca, 1976). Llicenciada en Belles Arts per la Universitat de Granada. Premi de fotografia en color del concurs "Dones fotografien a Dones 2008" de l'Institut Balear de la Dona

La dona difuminada (Índia)

"La silueta de la dona es dibuixa a través de la llum que penetrava en una de les coves d'Ellora, a la Índia. En tots els meus viatges, intento retratar les persones que caminen, respiren i formen un país. La dona és una peça clau per al desenvolupament d'una nació i, actualment, segueix lluitant pels drets bàsics. Quan observo aquesta fotografia, penso en elles: en les heroïnes del dia a dia que, malgrat les circumstàncies adverses, s'afanyen per sortir de la foscor "